

27 Μαΐου, 1992

[ΑΡΤΕΜΙΔΗΣ, Δ/στής]

ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΑΡΘΡΟ 146 ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

ΠΑΚΟΠ ΚΑΙ ΑΛΛΟΙ,

Αιτητές,

v.

P.I.K. ΚΑΙ ΑΛΛΩΝ,

Καθ' ων η αίτηση.

(Υποθέσεις Αρ. 318/91 & 525/91).

Ο περί Ραδιοφωνικού Ιδρύματος Κύπρου (Τροποποιητικός) Νόμος του 1987 (Ν.212/87) — Άρθρο 2 — Ορισμός Πολιτικού Κόμματος — Κριτής, σύμφωνα με τον Νόμο, κατά πόσο ένα κόμμα είναι πολιτικό κόμμα, για τους σκοπούς του Νόμου, είναι ο "μέσος συνετός πολίτης" — Κριτής των προϋποθέσεων που επιβάλλει ο Νόμος είναι το Ίδρυμα — Δύσκολος ο έλεγχος και η υποκατάσταση της κρίσης αυτής από το Ανώτατο Δικαστήριο — Το Δικαστήριο επεμβαίνει όπου παρατηρείται έκδηλη κατάχρηση εξουσίας ή πασιφανής προσβολή της παγκοίνως επικρατούσας άποψης. 5 10

Ραδιοφωνικό Ίδρυμα Κύπρου — Απόφασή του ότι το κόμμα ΠΑΚΟΠ δεν πληροί τις προϋποθέσεις του Νόμου, δεν μπορεί να θεωρηθεί πολιτικό κόμμα και απόκλεισή του από τα προγράμματα κομματικών εκπομπών της τηλεόρασης και του ραδιοφώνου — Έννομο συμφέρον — Ο Πρόεδρος του κόμματος δεν έχει έννομο συμφέρον προσβολής της απόφασης που αφορά το κόμμα — Ανεξάρτητα από το γεγονός ότι αυτός ήταν υποψήφιος βουλευτής. 15

Με τις συνεκδικασθείσες προσφυγές προσβλήθηκαν αποφάσεις του Ραδιοφωνικού Ιδρύματος Κύπρου, με τις οποίες αποκλείστηκε, από τα προγράμματα κομματικών εκπομπών της τηλεόρασης και του ραδιοφώνου, το Παγκύπριο Κόμμα Προσφύγων και Πληγέντων (ΠΑΚΟΠ), γιατί δεν θεωρήθηκε ως πολιτικό κόμμα ή ένωση προσώπων ή ομάδα προσώπων με την έννοια του Νόμου (Ν.212/87). 20 25

Απο μέρους του δικηγόρου των καθ' ων η αίτηση προβλήθηκαν δύο προδικαστικές ενστάσεις:

5 (α) Οι χρονολογικά πρώτες αποφάσεις του Ιδρύματος απώλεσαν την εκτελεστότητά τους, ενόψει της τελευταίας απόφασης που προσβλήθηκε και, ως εκ τούτου, δεν μπορούσαν να αποτελούν αντικείμενο προσφυγής.

10 (β) Εκτός από το ΠΑΚΟΠ, αιτητής και στις δύο προσφυγές ήταν και ο πρόεδρος του κόμματος, ο οποίος δεν είχε έννομο συμφέρον στη διαδικασία.

15 Ο δικηγόρος των αιτητών υποστήριξε πως, εφόσον ο πρόεδρος του κόμματος ήταν υποψήφιος βουλευτής, θα έπρεπε να του δοθεί ίση ευκαιρία με τους άλλους υποψηφίους και να τύχει ίσης μεταχείρισης με όλους τους υπόλοιπους.

20 Περαιτέρω, ο δικηγόρος των αιτητών εισηγήθηκε πως, εσφαλμένα ο νομοθέτης εισήγαγε την ιδέα του "μέσου συνετού πολίτη", ως του κριτή κατά πόσο ένα κόμμα είναι πολιτικό κόμμα για τους σκοπούς του Νόμου.

25 Το Ανώτατο Δικαστήριο, απορρίπτοντας τις προσφυγές, αποφάσισε ότι:

30 (1) Το ζήτημα που εγείρεται στην προδικαστική ένσταση, κατά πόσο, δηλαδή, οι προηγούμενες της 13.4.91 αποφάσεις απώλεσαν την εκτελεστότητά τους, με την τελευταία που ελήφθη μετά από νέα έρευνα, είναι ακαδημαϊκό, για τον απλό λόγο πως η πάγια θέση του ιδρύματος, που έχει διαρκή ισχύ, είναι ότι, το ΠΑΚΟΠ δεν εμπίπτει στον ορισμό του κόμματος που καθορίζεται στο Νόμο. Καθίσταται δε πιο θεωρητικό και ενόψει της τελικής έκβασης των κρινομένων προσφυγών.

35 (2) Αναφορικά με τη δεύτερη προδικαστική ένσταση ο δικηγόρος του ιδρύματος έχει δίκαιο. Ο πρόεδρος του κόμματος δεν έχει προσωπικά έννομο συμφέρον να προσβάλλει την επίδικη απόφαση. Ο νόμος ορίζει τα καθήκοντα του ΡΙΚ έναντι των πολιτικών κομμάτων, όπως ορίζονται στο Νόμο, και όχι ιδιωτών, που, ως εκ τούτου, δεν νομιμοποιούνται να επικαλούνται τις πρόνοιές του.

45 Αναφορικά με τον ισχυρισμό των αιτητών, πως ο πρόεδρος του κόμματος ως υποψήφιος βουλευτής θα έπρεπε να τύχει

ίσης μεταχείρισης, αυτός δεν ευσταθεί. Το ίδρυμα δεν καθιέρωσε προγράμματα παρουσίασης των υποψηφίων βουλευτών. Αν αυτό γινόταν, ασφαλώς ένας υποψήφιος βουλευτής, που δεν έτυχε ίσης μεταχείρισης, θα μπορούσε να χρησιμοποιήσει το ένδικο μέσο της προσφυγής για να προσβάλει τη συγκεκριμένη απόφαση. Τέτοια προγράμματα, όμως, δεν ετοιμάστηκαν και, επομένως, δεν εγείρεται οποιοδήποτε θέμα για παραπέρα συζήτηση. Η δεύτερη προδικαστική ένσταση του δικηγόρου του ιδρύματος επιτυγχάνει.

- (3) Υποχρέωση των Δικαστηρίων και του ιδρύματος είναι η εφαρμογή του Νόμου. Η απόφαση αν ένα κόμμα είναι πολιτικό κόμμα ανάγεται στην αποκλειστική αρμοδιότητα του ιδρύματος, η οποία και ασφαλώς ελέγχεται σε περίπτωση που παραβιάζεται ο νόμος ή οι αρχές του διοικητικού δικαίου.

Η εν τη πράξει λειτουργία, κατά την άποψή μου, της ιδέας του "μέσου συνετού πολίτη" επιβάλλει στον κρίνοντα την εγκατάλειψη του δικού του χώρου, στον οποίο έχει συσσωρευμένες τις ιδέες, αντιλήψεις, πιστεύω και επιλογές του, για τα πράγματα της ζωής, και μετάβασή του στο χώρο όπου κυριαρχεί η, γενικά παραδεκτή, άποψη για τα ίδια πράγματα.

Ο Νόμος εναποθέτει εύλογα αυτή τη λειτουργία και κρίση στο συμβούλιο του ιδρύματος. Η ιδιότητά του, ως υπεύθυνου για τη λειτουργία του μεγαλύτερου μέσου ενημέρωσης, το καθιστά κατά τεκμήριο το επαρκέστερο, αλλά ταυτόχρονα αναμένεται να είναι και ο αντικειμενικότερος κριτής, κατά πόσο ένα κόμμα, ένωση ή ομάδα προσώπων επιπίπτει στον ορισμό του πολιτικού κόμματος, όπως καθορίζεται στο Νόμο. Η κρίση αυτή είναι πολύ δύσκολο να ελεγχθεί από το Ανώτατο Δικαστήριο, το οποίο δεν υποκαθιστά, ιδιαίτερα στο χώρο των πολιτικών πραγμάτων, τη δική του άποψη με αυτή του ιδρύματος. Λέγω πολύ δύσκολο, για να επιφυλαχθεί στο Δικαστήριο η αρμοδιότητα να επέμβει όπου έκδηλα παρατηρείται κατάχρηση αυτής της εξουσίας ή αποδεικνύεται πασιφανής προσβολή της παγκοίως επικρατούσας άποψης.

Στην κρίνόμενη υπόθεση η επίδικη απόφαση είναι εμπειριστατωμένη και το περιεχόμενο της δείχνει πως το

συμβούλιο απασχολήθηκε πολύ σοβαρά με το ζήτημα.

Οι προσφυγές απορρίπτονται χωρίς έξοδα.

5 *Αναφερόμενες Υποθέσεις:*

Κόμμα Φιλελευθέρων κ.α. ν. Ρ.Ι.Κ. (1989) 3(B) Α.Α.Δ. 196.

Πίτσιλλος ν. Ρ.Ι.Κ. (1982) 3 Α.Α.Δ. 208.

10

Προσφυγές

Προσφυγές εναντίον απόφασης του καθ' ου η αίτηση, να αποκλείσει από τα προγράμματα κομματικών εκπομπών της τηλεόρασης και ραδιοφώνου το νεοϊδρυθέν Παγκύπριο Κόμμα Προσφύγων (ΠΑΚΟΠ), γιατί δεν θεωρήθηκε ως πολιτικό κόμμα ή ένωση προσώπων ή ομάδα προσώπων εν τη εννοία του Νόμου (212/87).

20 *Α. Γεωργιάδης, για τους αιτητές.*

Π. Πολυβίου, για τους καθ' ων η αίτηση.

Cur. adv. vult.

25

ΑΡΤΕΜΙΔΗΣ, Δ.: Με τις συνεκδικαζόμενες δύο προσφυγές προσβάλλεται η απόφαση του Ραδιοφωνικού Ιδρύματος Κύπρου - ΡΙΚ - να αποκλείσει από τα προγράμματα κομματικών εκπομπών της τηλεόρασης και ραδιοφώνου το νεοϊδρυθέν Παγκύπριο Κόμμα Προσφύγων και Πληγέντων (ΠΑΚΟΠ), γιατί δεν θεωρήθηκε ως πολιτικό κόμμα ή ένωση προσώπων ή ομάδα προσώπων εν τη εννοία του Νόμου (212/87).

35 Καταχωρίστηκαν δύο προσφυγές ως εξής: Με την 525/91 προσβάλλονται δύο αποφάσεις του ιδρύματος, ημερ. 20.3.91 και 13.4.91, ενώ με την 318/91 αυτή της 11.1.91.

40 Ο δικηγόρος του ιδρύματος εγείρει δύο προδικαστικές ενστάσεις:

(α) Η προσβαλλόμενη απόφαση στην προσφυγή 318/91 και η μία της 20.3.91 στην 525/91 δεν μπορούν να

αποτελέσουν αντικείμενο εξέτασης από το Δικαστήριο, γιατί απώλεσαν την εκτελεστότητά τους ενόψει της τελευταίας απόφασης, ημερ. 13.4.91.

(β) Και στις δυο προσφυγές εκτός από το ΠΑΚΟΠ είναι 5
αιτητής και αξιωματούχος - πρόεδρος - του
κόμματος, ο οποίος δεν έχει έννομο συμφέρον στη
διαδικασία.

Όλες οι επίδικες αποφάσεις απολήγουν στο ίδιο 10
αποτέλεσμα, ότι δηλαδή το ίδρυμα δεν θεωρεί το ΠΑΚΟΠ
πολιτικό κόμμα η ένωση προσώπων ή ομάδα προσώπων για
να του παραχωρηθεί χρόνος στα προγράμματα των
κομματικών εκπομπών της τηλεόρασης και ραδιοφώνου που 15
οργανώθηκαν και μεταδίδονται από το ίδρυμα. Όταν άρχισε
η μετάδοση των εκπομπών, κατά τη διάρκεια της
προεκλογικής περιόδου για τις βουλευτικές εκλογές 1991, το
ΠΑΚΟΠ διαμαρτυρήθηκε αρκετές φορές στο Ίδρυμα, γιατί
δεν ενύγχανε ισότιμης μεταχείρισης με τα άλλα κόμματα. 20
Ταυτόχρονα ζητούσε την άρση της θέσης που τηρούσε το
ίδρυμα έναντί του. Μέσα στο χρονικό διάστημα που
ελήφθησαν οι 3 προσβαλλόμενες αποφάσεις, το ΠΑΚΟΠ
έστειλε στο ίδρυμα διάφορα στοιχεία, όπως το καταστατικό
του, το έμβλημά του, και το πληροφόρησε, επίσης, για τις 25
δραστηριότητές του και ιδιαίτερα πως θα διεκδικούσε στις
βουλευτικές εκλογές, με υποψηφίους του, ορισμένες έδρες σε
διάφορες επαρχίες. Το ίδρυμα σύμφωνα με τα στοιχεία
αυτά, εξέταζε το αίτημα του ΠΑΚΟΠ, αλλά το απέρριπτε
για τους λόγους που εξέθεσα πιο πάνω. Η τελευταία 30
απόφαση ελήφθη στις 13.4.91.

Η γνώμη μου είναι πως, το ζήτημα που εγείρεται στην
προδικαστική ένσταση, κατά πόσο δηλαδή οι
προηγούμενες της 13.4.91 αποφάσεις απώλεσαν την 35
εκτελεστότητά τους με την τελευταία που ελήφθη μετά από
νέα έρευνα, είναι ακαδημαϊκό, για τον απλό λόγο πως η
πάγια θέση του ιδρύματος, που έχει διαρκή ισχύ, είναι ότι,
το ΠΑΚΟΠ δεν emπίπτει στον ορισμό του κόμματος που
καθορίζεται στο Νόμο. Καθίσταται δε πιο θεωρητικό και 40
ενόψει της τελικής έκβασης των κρινομένων προσφυγών.

Αναφορικά με τη δεύτερη προδικαστική ένσταση ο
δικηγόρος του ιδρύματος έχει δίκαιο. Ο πρόεδρος του

κόμματος δεν έχει προσωπικά έννομο συμφέρον να προσβάλλει την επίδικη απόφαση. Ο νόμος ορίζει τα καθήκοντα του ΡΙΚ έναντι των πολιτικών κομμάτων, όπως ορίζονται στο Νόμο και όχι ιδιωτών που, ως εκ τούτου, δεν νομιμοποιούνται να επικαλούνται τις πρόνοιές του. (δες: 5 απόφασή μου στην υπόθεση αριθ. 837/88 **Κόμμα Φιλελευθέρων κ.α. ν. ΡΙΚ**, ημερομ. 9.2.89).

Ο δικηγόρος των αιτητών υποστήριξε, επί του 10 προκειμένου, πως ο πρόεδρος του κόμματος ήταν και υποψήφιος βουλευτής και, επομένως, θα έπρεπε να τύχει ίσης μεταχείρισης με όλους τους υπόλοιπους υποψήφιους βουλευτές, δικαίωμα που διασφαλίζει το άρθρο 28 του Συντάγματος. Η εισήγηση αυτή με οδηγεί στη συζήτηση του 15 θέματος, για το οποίο αφιερώνει μεγάλο μέρος της γραπτής του αγόρευσης ο δικηγόρος των αιτητών. Υποστηρίζει, πως οι βουλευτές του ΠΑΚΟΠ θα έπρεπε να είχαν ίση μεταχείριση από το ΡΙΚ, όπως οι υπόλοιποι βουλευτές. Ο Νόμος όμως, όπως έχω επισημάνει, καθορίζει την 20 υποχρέωση του ιδρύματος προγραμματισμού εκπομπών από μέρους των κομμάτων, όχι των υποψηφίων βουλευτών. Το ίδρυμα δεν καθιέρωσε προγράμματα παρουσίασης των υποψηφίων βουλευτών. Αν αυτό γινόταν, ασφαλώς ένας υποψήφιος βουλευτής, που δεν έτυχε ίσης μεταχείρισης, θα 25 μπορούσε να χρησιμοποιήσει το ένδικο μέσο της προσφυγής για να προσβάλει τη συγκεκριμένη απόφαση. Τέτοια προγράμματα όμως δεν ετοιμάστηκαν και, επομένως, δεν εγείρεται οποιοδήποτε θέμα για παραπέρα συζήτηση. Η δεύτερη προδικαστική ένσταση του δικηγόρου του 30 ιδρύματος επιτυγχάνει.

Το άρθρο 2 του περί Ραδιοφωνικού Ιδρύματος Κύπρου (Τροποποιητικός) Νόμος του 1987 (212/87), ορίζει ως εξής 35 το πολιτικό κόμμα.

''' Πολιτικόν κόμμα' σημαίνει κόμμα εκπροσωπούμενον εν τη Βουλή ή Οργανισμόν ή Ενωσιν προσώπων ή Ομάδα προσώπων, η οποία, κατά την αντίληψιν του μέσου συνετού πολίτου, έχοντος γνώσιν της εσωτερικής 40 πολιτικής πραγματικότητας της Κύπρου και προσβλέπωντος εις την οργάνωσιν. την δομήν, τους θεσμούς, τους στόχους και την απήχησίν της, θεωρείται ως πολιτικόν κόμμα."

Παρενθετικά σημειώνω πως, ο Νόμος αναφέρεται ειδικά στις Προεδρικές εκλογές, αλλά βεβαίως ο ορισμός του πολιτικού κόμματος που εισάγει, ως εκ του περιεχομένου του, είναι γενικής εφαρμογής. Ο ορισμός αυτός υιοθετεί βασικά τα συστατικά στοιχεία του πολιτικού κόμματος που έθεσε, όχι εξαντλητικά, το Ανώτατο Δικαστήριο στην υπόθεση *Πίτσιλλος ν. ΡΙΚ* (1982) 3 Α.Α.Δ. 208. 5

Το επίκεντρο της επιχειρηματολογίας του δικηγόρου των αιτητών περιεστράφη γύρω από την πρόταση πως, εσφαλμένα ο νομοθέτης εισήγαγε την ιδέα του "μέσου συνετού πολίτη" ως του κριτή, κατά πόσο ένα κόμμα είναι πολιτικό κόμμα για τους σκοπούς του Νόμου. Το θέμα βέβαια, όπως το ανέπτυξε, ανάγεται στη σφαίρα της νομικής επιστήμης και φιλοσοφίας. Υποχρέωση των Δικαστηρίων, και του ιδρύματος, είναι η εφαρμογή του Νόμου. Η απόφαση αν ένα κόμμα είναι πολιτικό κόμμα, ανάγεται στην αποκλειστική αρμοδιότητα του ιδρύματος, η οποία και, ασφαλώς, ελέγχεται σε περίπτωση που παραβιάζεται ο νόμος ή οι αρχές του διοικητικού δικαίου. 10 15 20

Η εν τη πράξει λειτουργία, κατά την άποψή μου, της ιδέας του "μέσου συνετού πολίτη" επιβάλλει στον κρίνοντα την εγκατάλειψη του δικού του χώρου, στον οποίο έχει συσσωρευμένες τις ιδέες, αντιλήψεις, πιστεύω και επιλογές του για τα πράγματα της ζωής, και μετάβασή του στο χώρο όπου κυριαρχεί η γενικά παραδεκτή άποψη για τα ίδια πράγματα. 25

Ο Νόμος εναποθέτει εύλογα αυτή τη λειτουργία και κρίση στο συμβούλιο του ιδρύματος. Η ιδιότητά του, ως υπεύθυνου για τη λειτουργία του μεγαλύτερου μέσου ενημέρωσης, το καθιστά, κατά τεκμήριο, το επαρκέστερο, αλλά ταυτόχρονα αναμένεται να είναι και ο αντικειμενικότερος κριτής, κατά πόσο ένα κόμμα, ένωση ή ομάδα προσώπων εμπίπτει στον ορισμό του πολιτικού κόμματος, όπως καθορίζεται στο Νόμο. Η κρίση αυτή είναι πολύ δύσκολο να ελεγχθεί από το Ανώτατο Δικαστήριο, το οποίο δεν υποκαθιστά, ιδιαίτερα στο χώρο των πολιτικών πραγμάτων, τη δική του άποψη με αυτή του ιδρύματος. 30 35 40

Λέγω πολύ δύσκολο, για να επιφυλαχθεί στο Δικαστήριο η αρμοδιότητα να επέμβει όπου έκδηλα παρατηρείται κατάχρηση αυτής της εξουσίας ή αποδεικνύεται πασιφανής

προσβολή της παγκοίμως επικρατούσας άποψης.

5 Στην κρινόμενη υπόθεση η επίδικη απόφαση είναι εμπεριστατωμένη και το περιεχόμενό της δείχνει πως, το συμβούλιο απασχολήθηκε πολύ σοβαρά με το ζήτημα. Οι βασικοί λόγοι, μεταξύ άλλων, για τους οποίους το ΠΑΚΟΠ δεν θεωρήθηκε πολιτικό κόμμα, καταλογίζονται στην απόφαση ως εξής:

- 10 (α) Το ΠΑΚΟΠ δεν έχει κοινοβουλευτική εκπροσώπηση.
- (β) Δεν έχει μακρά ή οποιαδήποτε ιστορία ή παρελθόν στα πολιτικά πράγματα της Κύπρου.
- 15 (γ) Με βάση τις πληροφορίες ενώπιον του Ιδρύματος, το ΠΑΚΟΠ δεν έχει την οργάνωση, τη δομή και τους θεσμούς που έχουν τα άλλα πολιτικά κόμματα, στα οποία έχει δοθεί ραδιοτηλεοπτική κάλυψη από το
- 20 (δ) Το ΠΑΚΟΠ έχει ανακοινώσει 14 υποψήφιους βουλευτές σε τρεις εκλογικές περιφέρειες (από σύνολο 56 και 6 εκλογικές περιφέρειες).
- 25 (ε) Το ΠΑΚΟΠ δεν έχει εκθέσει ούτε ολοκληρωμένη πολιτική, ούτε ολοκληρωμένες πολιτικές θέσεις για θέματα εκτός του εθνικού προβλήματος, του προσφυγικού και άλλων συναφών ζητημάτων. Το ΠΑΚΟΠ δηλαδή δεν καλύπτει, με την μέχρι σήμερα
- 30 εκφρασθείσα πολιτική του, ολόκληρο το φάσμα των προβλημάτων του τόπου".

Ο δικηγόρος των αιτητών δεν κατόρθωσε να αποδείξει πως, η επίδικη απόφαση είναι, για οποιοδήποτε λόγο, 35 τρωτή. Γι' αυτό και οι προσφυγές απορρίπτονται, χωρίς όμως οποιαδήποτε διαταγή για έξοδα.

Οι προσφυγές απορρίπτονται χωρίς έξοδα.